

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра української літератури, українознавства та методики їх навчання

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри
української літератури, українознавства та
методики їх навчання

« 27 » серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ3.3.16 РИТОРИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

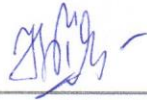
Робоча програма з дисципліни «Риторика» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури та українознавства О. О. Циганок

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання

(підпис)

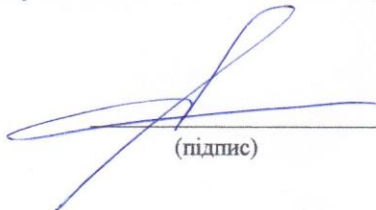
(Сивачук Н. П.)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету початкової освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	–
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5-й	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16 год.	–
		Практичні, семінарські	
		24 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		70 год.	–
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	–
Вид контролю:			
екзамен	–		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування комунікативної компетентності магістранта, вдосконалення його мисленнєво-мовленнєвої діяльності, оволодіння словом як універсальним інструментом наукового спілкування, навчання, виховання і дії на основі невичерпної скарбниці риторичного досвіду.

Завдання курсу:

- висвітлити основні етапи зародження та становлення риторики як науки;
- познайомити учнів із сучасною теорією та практикою риторики;
- дати системні відомості про сучасну риторику як науку;
- сформувати необхідні мовленнєві риторичні уміння;
- підвищити мовленнєву культуру учнів, їх мовну компетентність.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такою компетентністю:

ЗК 4. Комунікативна. Здатність спілкуватися державною (або іноземною) мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

Очікувані результати навчання:

ПРН 13. Здійснювати комунікацію, орієнтуючись на стилі мовленнєвого спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних задач.

ПРН 14. Прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу початкової школи(або дітьми раннього і дошкільного віку) на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету.

3. Мова навчання

Мова навчання: українська

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Академічна риторика як наука, її історія та закони

Тема 1.1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками

Академічна риторика та її завдання. Зв'язок академічної риторики з іншими науками: 1) академічна риторика і філософія; 2) академічна риторика і логіка; 3) академічна риторика і лінгвістика; 4) академічна риторика і психологія; 5) академічна риторика і етика; 6) академічна риторика і герменевтика; 7) академічна риторика і інформатика; 8) академічна риторика і соціологія; 9) академічна риторика і література; 10) академічна риторика і медицина. Шляхи удосконалення академічного красномовства.

Тема 1.2. Історія академічної риторики

Витоки академічної риторики. Ораторського мистецтва доби середньовіччя. Становлення академічної риторики на теренах Києво-Могилянської академії. Розвиток академічної риторики XIX ст. Академічна риторика на сучасному етапі.

Тема 1.3. Закони академічної риторики

Поняття закон у риторичі. Закони академічної риторики: 1) закон ступеневої послідовності; 2) концептуальний закон; 3) закон моделювання аудиторії; 4) стратегічний закон; 5) тактичний закон; 6) мовленнєвий закон; 7) комунікативний закон; 8) системно-аналітичний закон.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Жанри академічної риторики

Тема 2.1. Жанри академічної риторики

Поняття жанру. Жанри загальної риторики. Жанри академічної риторики. Взаємодія жанрів академічної риторики.

Тема 2.2. Лекція – основний жанр академічної риторики

Лекція як форма та метод організації навчання. Психолого-педагогічні основи лекції. Вимоги до лектора-викладача. Лекція як жанр академічного красномовства. Технічний аспект підготовки до лекції.

Тема 2.3. Наукова доповідь

Наукова доповідь як жанр академічної риторики. Інтенція – перший етап підготовки наукової доповіді. Диспозиція – другий етап підготовки наукової доповіді. Елокуція – третій етап підготовки наукової доповіді. Меморія – четвертий етап підготовки наукової доповіді. Акція – п'ятий етап підготовки наукової доповіді. Релаксація.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Професійно значущі жанри академічної риторики

Тема 3.1. Академічна еристика

Історія академічної еристики. Природа наукової суперечки. Різновиди наукової суперечки: дискусія, полеміка, диспут. Учасники наукової суперечки. Етика наукової суперечки.

Тема 3.2. Елементи академічної риторики у контексті процедури захисту наукового/дисертаційного дослідження

Перший етап процедури захисту. Другий етап процедури захисту. Третій етап процедури захисту. Четвертий етап процедури захисту. П'ятий етап процедури захисту.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль I. Академічна риторика як наука, її історія та закони												
Тема 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками	12	2	4	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Історія академічної риторики	14	2	4	–	–	8	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем I	26	4	8	–	–	14	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль II. Жанри академічної риторики												
Тема 1. Жанри академічної риторики.	12	2	2	–	–	8	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Лекція – основний жанр академічної риторики	16	2	4	–	–	10	–	–	–	–	–	–
Тема 3. Наукова доповідь	18	2	4	–	–	12	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем II	46	6	10	–	–	30	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль III. Професійно значущі жанри академічної риторики												
Тема 1. Академічна еристика	16	2	2	–	–	12	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Елементи академічної риторики у контексті процедури захисту наукового/дисертаційного дослідження	22	4	4	–	–	14	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем III	38	6	6	–	–	26	–	–	–	–	–	–
Усього годин	110	16	24	–	–	70	–	–	–	–	–	–
Модуль 2												
ІНДЗ	–	–	–	–	10	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин	120	16	24	–	10	70	–	–	–	–	–	–

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками.	4
2.	Історія академічної риторики.	4
3.	Жанри академічної риторики. Закони академічної риторики.	2
4.	Лекція – основний жанр академічної риторики. Наукова доповідь.	4
5.	Наукова доповідь	4
6.	Академічна еристика.	2
7.	Елементи академічної риторики у контексті захисту наукового/дисертаційного дослідження	4
Всього		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть год
1	Еристика в Стародавній Греції	2
2	Видатні ритори Давнього Риму	2
3	Академічна риторика у Києво-Могилянській академії	2
4	Диспут як жанр академічної риторики середніх віків.	2
5	І. Галятовський – видатний ритор.	4
6	Феофан Прокопович – засновник класичної риторики в Україні.	4
7	Витоки мистецтва суперечки.	6
8	Становлення академічного красномовства в Україні	4
9	Пози і жести оратора	6
10	Зовнішній вигляд оратора	4
11	Специфіка наукового діалогу	6
12	Підручник Ф. Прокоповича «Про риторичне мистецтво»	6
13	Закони академічної риторики	4
14	Жанри риторики	6
15	Переваги і недоліки лекції як жанру академічної риторики	8
16	Особливості моделювання аудиторії	4
Разом		70

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати і виголосити епідейктичну вітальну і подячну промови мамі (татові) до дня народження, ювілею, свята Матері (свята Батька).

2. Виконати риторичний аналіз тексту Олесея Гончара «Україно, день твій гряде!» (Слово напередодні референдуму 1 груд. 1991 р.) // Високоліття. Олесею Гончару – 75. – К., 1993. – С. 199.

3. Виконати риторичний аналіз тексту Олесея Гончара «Слава Україні, незалежній, соборній!» (Слово у Верховній Раді України 5 груд. 1991 р.).

4. Виконати риторичний аналіз тексту Олени Теліги «Вступне слово на академію в честь Івана Мазепи» // *Теліга О.* О краю мій. – К., 1999. – С. 130–134.

5. Виконати риторичний аналіз тексту промови Пантелеймона Куліша над могилою Тараса Шевченка у Петербурзі «Слово над гробом Шевченка» // *Куліш П.* Твори: В 2 т. – К., 1989. – Т. 2. – С. 521–522.

6. Виконати риторичний аналіз тексту Євгена Маланюка «Над могилою Максима Рильського» // *Маланюк Є.* Земна мадонна. – Братислава, 1991. – С. 327–331.

7. Виконати риторичний аналіз політичного памфлету І. Багрянного «Помийте руки!» та вітальної промови «Привітання добрусівцям у США» // *Багрянний І.* Публіцистика. – К., 1996. – С. 438, 467–468.

8. Виконати риторичний аналіз двох парламентських промов народних депутатів України (за вибором з матеріалів преси).

9. Виконати риторичний аналіз дипломатичного тексту (за вибором з матеріалів преси).

10. Записати на магнітофонну плівку і, озвучивши, проаналізувати епідейктичну промову, підготовлену до ювілейного свята.

11. Проаналізувати з погляду риторики судову звинувачувальну промову.

12. Проаналізувати з погляду риторики судову захисну промову.

13. Проаналізувати з погляду риторики радіорекламу за якийсь місяць.

14. Проаналізувати з погляду риторики телерекламу за певний місяць.

15. Підготувати і виголосити дорадчу промову з вільної теми.

16. Підготувати і виголосити звинувачувальну промову з обраної теми.

17. Підготувати і виголосити захисну промову з обраної теми.

18. Підготувати похвальну промову громадського звучання (до урочистого засідання).

19. Підготувати вітальну промову ювілярові.

20. Підготувати епідейктичну промову до державного свята (за вибором).

21. Підготувати вітальну промову для близької людини.

22. Підготувати (і провести) диспут на актуальну суспільно-політичну тему.

23. Підготувати (і провести) диспут на морально-етичну тему.

24. Підготувати еристичну бесіду у своїй групі або у класі під час педагогічної практики.

25. Підготувати похвальну промову навчальному закладу, в якому вчитеся.

26. Підготувати промову з однієї і тієї самої теми для трьох різних аудиторій.

27. Підготувати агітаційну промову про певного кандидата в депутати до Верховної Ради України.

28. Підготувати агітаційну промову про конкретного кандидата в депутати до місцевих органів самоврядування.

29. Підготувати дорадчу промову про претендента на вакантну посаду.

30. Підготувати вітальну промову для улюбленої вчительки.

31. Підготувати подячну промову батькам.

32. Підготувати подячну промову рідній школі.

33. Підготувати дорадчу промову про книжки.

34. Підготувати епідейктичну промову до Дня вчителя.

35. Підготувати дорадчу промову до Дня знань.

36. Підготувати промову до зустрічі з однокласниками.
37. Підготувати вітальну промову випускникам своєї школи.
38. Підготувати прощальну промову для однокурсників при врученні дипломів.
39. Підготувати епідейктичну промову своєму університетові і місту, в якому навчаєтесь.

8. Індивідуальні завдання

1. Інформаційна промова та її особливості.
2. Магічна та містична суть слова у дослідженнях П. Флоренського.
3. Теоантропокосмічна концепція мови О. Лосєва.
4. Праця П. Мовчана «Мова – явище космічне».
5. Особливості дискусій у Києво-Могилянській академії.
6. Український риторичний ідеал в його історичному розвитку.
7. Сучасна українська школа академічної риторики.
8. Промова з нагоди, її особливості.
9. Ідея божественного і людського в сутності мови в концепції О. Потебні.
10. Риторичний ідеал учителя у творчій спадщині В. Сухомлинського.
11. Енергетична теорія мови К. Кастанеди.
12. Рідна мова в системі педагогічних поглядів К. Ушинського.
13. Рідна мова в концепції І. Огієнка.
14. Лінгвофілософські проблеми рідної мови у концепції Ф. Бацевича.

9. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, метод проблемного навчання, самостійна робота студентів, розв'язування творчих завдань, інтерактивні методи навчання, рольові ігри, аудиторні практикуми тощо.

10. Методи контролю

Усне опитування, письмове тестування, захист ІНДЗ, написання есе, перевірка виконання самостійної роботи, підготовка та захист реферату, моделювання ситуації, критичний аналіз ситуації, письмове міркування, залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Ступінь опанування теоретичними знаннями курсу «Академічна риторика»;

- Рівень осмислення студентами здобутих знань;
- Ступінь розвитку в студентів творчого мислення, сформованості власного погляду та критичного ставлення до інформації;
- Оволодіння вміннями та навичками роботи з фольклорними текстами та різними джерелами інформації.

Оцінка «відмінно» ставиться, коли:

- студент упевнено оперує обсягом навчального матеріалу і застосовує його для розв'язання проблем;
- самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки;
- може характеризувати та аналізувати історико-етнографічну інформацію;
- співвідносити події та процеси за періодами на основі наукової періодизації етнографічної та історичної наук;

- знає історіографію розглядуваних проблем;
- студент виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати матеріал, наводити чисельні приклади;
- вільно користується наочністю;
- набрав 90-100 балів (А).

Оцінка «добре» ставиться у випадках, якщо:

- студент загалом володіє обсягом навчального матеріалу;
- здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати основні теоретичні й фактологічні положення, явища, але відповідь може бути не зовсім змістовною, цілісною, послідовною, містити деякі фактологічні помилки, неточності;
- студент робить незначні помилки, користуючись наочністю;
- не завжди може правильно зробити висновок, добрати переконливі аргументи;
- дає загальну характеристику подій (причини, наслідки, значення);
- встановлює послідовність подій, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між ними;

- набрав 75-89 балів (ВС).

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо:

- студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні;
- може репродуктивно відтворити незначну частину теоретичного й фактологічного матеріалу;
- виявляє знання і розуміння окремих положень курсу;
- вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки;
- визначає окремі ознаки подій, встановлює їх послідовність;
- не зовсім точно використовує і характеризує наочність.
- набрав 60-74 бали (ОЕ).

Оцінка «незадовільно» ставиться у таких випадках:

- коли студент дуже слабо володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати і відтворити окремі факти, явища, події;
- впізнає постать чи подію лише за детальним описом;
- не визнає послідовності подій;
- відсутні навички роботи з наочністю;
- відповідь має уривчастий, незакінчений, незмістовний характер;
- відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні;
- вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні «так – ні»);
- набрав 35-59 балів (РХ), є можливість повторного перекладання;
- якщо студент набрав 1-34 балів, ставиться оцінка незадовільно з обов'язковим повторним курсом (Р).

№№ пп	Вид навчальної діяльності		Оціночні бали
Обов'язкові бали			
1.	Виступ на семінарському занятті, участь в обговоренні питань семінару.		0-5 балів

2.	Виконання та захист лабораторних робіт.		0-5 балів
3.	Розв'язування задач, виконання вправ.		0-5 балів
4.	Вчасне виконання модульних контрольних заходів.		0-3 балів
5.	Підсумковий контроль.		0-20 балів
6.	Інші види робіт, передбачені навчальною програмою.		Згідно з розробленими програмами
За вибором студента			
1.	Підготовка письмового реферату (не більше одного з дисципліни).		1-7 балів
2.	Участь у турі олімпіади ВНЗ.		7 балів
3.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції.		7 балів
4.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт.		8 балів
5.	Участь у всеукраїнській предметній олімпіаді.		10 балів
6.	Підготовка студентського науково-дослідного проекту у форматі програми Microsoft PowerPoint.		до 15 балів
Заохочувальні бали			
1.	Отримання авторського свідоцтва або патенту на винахід за напрямом навчальної дисципліни.		20 балів
2.	Публікація статті у фаховому виданні за напрямом навчальної дисципліни.		15 балів
3.	Призове місце на всеукраїнській предметній олімпіаді.		20 балів
4.	Призове місце на університетській предметній олімпіаді.		20 балів
5.	Заохочувальні бали за творчий підхід до навчання		1-5 балів

Враховуючи те, що питома вага оцінки кожного з видів навчальної роботи студента у підсумковій (загальній) оцінці визначається, виходячи із їх вагомості у теоретичній та практичній підготовці фахівця, структури та змісту навчальної дисципліни, кількість балів розподілено так:

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			ІНДЗ	Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3			
T1–T2	T3–T4	T5–T6	15	25	100
20	20	20			

Навчальні досягнення студента з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, ІНДЗ, підсумковий контроль) оцінюються кількісно відповідно до шкали, наведеної у «Тимчасовому положенні про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Шкала оцінювання:

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка за національною системою	Оцінка за сис. В УДПУ
A	Відмінно – відмінне виконання, можливо з незначною кількістю помилок	5	90-100%
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	82-89%
C	Добре – правильна робота з певною кількістю помилок	4	75-81%
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю помилок	3	69-74%
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	3	60-68%
FX	Незадовільно – потрібно доопрацювати а перездачу	2	35-59%
F	Незадовільно - обов'язковий повторний курс	2	1-34%
ABCDE	Зараховано		60-100%
FXF	Не зараховано		1-59%

13. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, нормативні документи, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації.

14. Рекомендована література

Базова

1. Академічна риторика : курс лекцій для магістр. філол. факульт. / Наталія Петрівна Сивачук. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. – 120 с.
2. Академічна риторика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Автор. Колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 375 с.
3. Академічна риторика: словник-довідник [авт.-уклад.: Н. П. Сивачук, І. М. Снігур]. – Умань: ПП Жовтий, 2010. – 56 с.
4. Мацько Л. І. Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 311 с.
5. Спанатій Л. С. Риторика: Навч. посіб. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 144 с.

Допоміжна

1. Богатырёв О. А. Герменевтика и риторика в их взаимоотношении и взаимодействии / О. А. Богатырёв // Русский язык и литература в учебных заведениях. – Киев: Этносфера, 2004, № 4 – С. 39–46.
2. Бевз О. Українська проповідь XVII століття як об'єкт дослідження С. Маслова /О. Бевз // Рідний край. – Полтава, 2004, № 2004:№ 2 (11). – С. 90–93.
3. Бондарчук Л. Мистецтво публічного виступу / Л. Бондарчук // Українська мова та література, 2004. т. № 35. – С. 28–29.
4. Бондаренко Г. Риторичні прийоми підготовки відповіді на запитання опонентів // Рідна школа. – К.: Преса України, 2005, № 4. – С. 53–54.
5. Бондарчук Л. Мистецтво публічного виступу // Українська мова та література, 2004. т. № 35. – С. 28–29.

6. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене. – Рівне: Волинські обереги, 2011.
7. Герман В. Спецкурс «Академічна риторика» в системі фахової підготовки вчителя-філолога / В. Герман // Українська література в загальноосвітній школі, 2008, № 10. – С.49–56
8. Голуб Н. Становлення риторики як науки і навчальної дисципліни / Н. Голуб // Українська мова і література в школі. – Київ; Ірпінь, 2010, № 3. – С. 45–51.
9. Гончарова О. М. Давньогрецька риторика як теоретичний дискурс. Аристотель: від метатеорії до інструменталістської теорії риторики / О. М. Гончарова // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: Щоквартальний науковий журнал:Видавництво «Міленіум», 2008, №4. – С. 26–31.
10. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К.: «Райдуга». – 1994.
11. Євдокименко Г. М. Історичні традиції вітчизняної риторики / Г. М. Євдокименко // Трансформаційні процеси в сучасній українській культурі. – Київ, 2007. – С. 105–108.
12. Колотілова Н. А.Риторика. Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007.
13. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. // Педагогіка і психологія. – 2003. – №1.
14. Коробченко Ю. Розвиток риторики від античних часів до сьогодення /Ю. Коробченко // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість. – Київ: Вид-во Європейського ун-ту , 2005, № Т. 5. – С. 49–52.
15. Кравець Л. Риторика: від джерел до сучасності / Кравець Л. // Українська мова і література в школі, 2000. – №5. т. С. 42–46.
16. Косянчук С. Самооцінка як регуляторна функція у сфері риторичної діяльності. / С. Косянчук // Українська мова і література в школі. – Київ; Ірпінь, 2009, № 4. – С. 34–39.
17. Мацько Л. Риторика Стародавньої Греції і Стародавнього Риму / Мацько Л., Мацько О. // Дивослово, 2002. – №1. т. С. 33–40.
18. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навч. посіб – К.: ВЦ «Академія», 2007.
19. Радзівіл Г. Риторика в контексті філологічної освіти / Г. Радзівіл // Українська мова та література, 2007. т. № 40 (жовтень). – С.8.
20. Сагач Г. М. Імідж учителя крізь призму риторики /Г. М. Сагач // Слово животворяє (духовні засади педагогічної риторики). – Київ: Пошук, 2000. – С. 112–119
21. Салас Дарио Соммер. Мораль ХХІ века. – М.: ООО Издательский дом «София», 2004.
22. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2010.
23. Федоренко В. Відродження традицій українського красномовства / В. Федоренко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах, 2008, № 5. – С. 4–6.
24. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2001.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.ukrfolk.kiev.ua/> BERVY.
2. <http://rufolk.chet.ru/pages/tutorial/1.html>
3. www.ruthenia.ru/folklore/folklorelaboratory/belous.htm
4. <http://www.geocities.com>
5. <http://www.pisnia.iatp.org.ua/koh.htm>
6. <http://www.kremenets.com.ua/ukrain/legends/legends.htm>
7. <http://slovoto.org/tryanov/ballads/>
8. <http://lzbormik.narod.ru/hrushukr/hrush419.htm>
9. www.droop.by.ru/zarub/num1.htm